

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

הפיקוח על יישום חוק זכויות התלמיד/ה

מערך שיעור ליום זכויות האדם

מטרות

התלמידים יכירו את מטרת יום זכויות האדם
 התלמידים יחשפו לאמנת זכויות האדם וילמדו על עיקריה
 התלמידים יכירו את הזכויות העיקריות המופיעות באמנת זכויות הילד

אמנת זכויות אדם

הרקע לכתיבת האמנה: בעקבות מעשי הזוועה שבוצעו בתקופת מלחמת העולם השנייה, ובראש ובראשונה השואה שבמהלכה נרצחו שישה מיליון יהודים ומיליוני בני אדם נוספים, אימצה העצרת הכללית של האו"ם את ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם. הכרזה זו, הכוללת מבוא ושלושים סעיפים, מונה רשימה ארוכה של זכויות יסוד שצריכות להיות מוקנות לכל אזרח של כל מדינה בתחומים שונים, כגון טיפול רפואי, חופש תרבותי ודתי ועצמאות כלכלית. ההכרזה אמנם אינה בעלת תוקף חוקי, אולם כלל המדינות מחויבות לה באופן עקרוני, וישנם ארגוני זכויות אדם רבים – ישראלים ובינלאומיים – שכל פועלם נועד למנוע הפרה של זכויות אדם. הכרזה זו כוללת את עקרונות היסוד שנכתבו בהכרזת העצמאות האמריקאית (1776) ובהצהרת זכויות האדם והאזרח הצרפתית (1789).

העיקרון המוסרי החשוב ביותר שעומד בבסיס מגילת זכויות האדם הוא **עקרון השוויון** – כל אדם נברא בצלם. רעיון היסוד שעליו מושתתות הזכויות הוא שאמנם כל בני אדם שונים זה מזה; אך חרף ההבדלים בינינו, לכולנו מוקנות אותן זכויות בסיסיות מתוקף היותנו בני אנוש. מסיבה זו מוקנות זכויות האדם ללא תנאי מוקדם; ללא הבדלי דת, גזע, מין, תרבות או גיל; ומבלי להתחשב ביכולות או בהישגים. המשמעות המעשית של הזכויות הללו היא שחל איסור לפגוע בחייו, בחירותו או בכבודו של הזולת ללא הצדקה.

זכויות האדם הן טבעיות, כלומר הן אינן מוענקות על ידי השלטון ואינן תלויות בו. הזכויות הן יחסיות ואינן מוחלטות, ולא פעם סותרות זו את זו או מתנגשות זו בזו. כל שלטון דמוקרטי מוצא את האיזון ביניהן, ובמקרה של התנגשות או סתירה, בית המשפט הוא שיקבע את האיזון. הסיבה העיקרית להגבלה של זכויות היא כאשר הן פוגעות בזכויות של אדם אחר או בחברה.

זכויות האדם (Human Rights) הן הזכויות הנתונות לכל אדם באשר הוא אדם, בלי קשר לתכונותיו הנוספות המייחדות אותו מאנשים אחרים. בהכרזת הזכויות הצרפתית דיברו בזכויות האדם והאזרח מתוך הכרה שיש זכויות המוקנות לכל אדם באשר הוא אדם (למשל הזכות לחיים), ויש זכויות המוקנות רק לאזרחים (Citizens) דוגמת הזכות לבחור ולהבחר.

זכויות אזרחיות (Civil Rights) הקרויות לעתים גם 'זכויות אזרח' (להבדיל מיזכויות האזרחנים) הן תת קבוצה של 'זכויות אדם', המדגישות את ראיית האדם כחלק מחברתו המדינית, והן מופיעות יחד עם

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

הפיקוח על יישום חוק זכויות התלמיד/ה

הזכויות הפוליטיות, כשהן מובחנות מן הזכויות החברתיות-כלכליות (כגון הזכות לעבוד או הזכות לביטחון סוציאלי). להבדלים המונחיים יש הסברים רבים, היסטוריים בעיקרם, אולם חשוב להדגיש כי שני הביטויים - זכויות אדם וזכויות אזרח (להבדיל מזכויות האזרחים) - חלים על זכויות מרכזיות של בני אדם כבאלה, בלי קשר לזיקתם המדינית אל החברה שבה הם חיים. כך יש לכל אדם החי בחברה זכות אזרח להתבטא בנושאים בעלי עניין ציבורי, אולם לא תהיה זו פגיעה בזכות אזרחית של אדם שאינו אזרח המדינה, אם לא תינתן לו הזכות לבחור למוסדותיה הפוליטיים.

יש דרכים אחרות להציג ולמייין את הזכויות שזכו להיכלל במשך הזמן במסגרת זכויות האדם והאזרח. הצורה התמציתית ביותר להצגת הדברים היא הקביעה, כי **כל זכויות האדם הן, למעשה, השלכות של העמדת הפרט במרכז ושל הקפדה על רווחתו, על כבודו ועל התפתחותו**. העמדה זו מבטאת היטב את הטעם לרצוננו להגן על זכויות האדם ואת מקור התוקף של זכויות אלה, אולם אינה מפרטת די את סוגי הערכים שעליהם אנו רוצים להגן. מיון מפורט יותר מזהה ארבע קבוצות מרכזיות של זכויות אדם:

- הזכות לחיים ולביטחון,
- הזכות לחירות,
- הזכות לשוויון,
- והזכות לכבוד.

אל אלה מצרפים קבוצה של זכויות הליך הוגן, שמטרתן להבטיח כי פגיעות בזכויות תתבצענה רק מתוך ערובות מסוימות כי הן אכן נדרשות.

במסמכים השונים המצהירים על זכויות אנו מוצאים לעתים ציון כללי של זכות זו או אחרת מן הקבוצות האלה (החוקה האמריקנית, למשל, מצהירה כי כל אדם זכאי לשוויון בפני החוק) או פירוט רב יותר לסוגי חירויות מוגנות (בדרך כלל מפרטים את חירות הביטוי ואת חופש ההתארגנות הפוליטית, את חופש המצפון והדת ואת חופש התנועה); לסוגי פגיעות אסורות בכבוד (כגון עינויים או טיפול משפיל); או לשוויון (כגון, איסור אפליה מטעמי דת, מין וגזע).

תערוכת "בעין צעירה 2020"

"בעין צעירה" הינה תערוכת צילומים של תלמידי מגמות הקולנוע והתקשורת בישראל, המוצגת באופן דיגיטלי לחלוטין. במהלך התערוכה, יזכו המבקרים לבקר ב-3 מתחמים שונים שבהם יוצגו יצירות של 26 בני נוער, בוגרי מגמות צילום סטילס, בהשראת זכויות האדם.

מבנה התערוכה: שלושה מתחמים (צילום אבסטרקט ופורטרטים \ צילום תיעודי \ צילום אורבני ואדריכלי). במסך הפתיחה של כל מתחם, מוצגים שמות היוצרים ושמות היצירות.

- לנוחיותך, בנספחים מופיע הסבר על אופן השיטוט בתערוכה + צילומי מסך להמחשה.

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

הפיקוח על יישום חוק זכויות התלמיד/ה

מהלך הפעילות

1. פתיחה

פתיח מורה: הסבר/י על האמנה ועל תפקידה, על תכולתה, על המושג זכויות אדם, על התערוכה בה אנו עומדים לבקר ועל משימת החקר המוטלת על התלמידים וכיצד היא תתבצע.

2. משימת החקר

א. יש לחלק את התלמידים לזוגות (הדבר אינו הכרחי, אך יקל על מילוי המשימה, כשתלמיד אחד יהיה אחראי על מילוי המשימה והתלמיד השני ישוטט בתערוכה).

- מומלץ להכנס לתערוכה מהמחשב, אך היא פתוחה לצפייה גם דרך הטלפון הנייד.
- ב. על התלמידים לשוטט בשלושת המתחמים.
- ג. על התלמידים להיכנס למרחב שנקרא "צילום תיעודי" ולענות על שאלות בקישור זה על בסיס היצירות בהן צפו בתערוכה.
- ד. סיכום במליאה (למורה: לנוחיותך בנספחים השאלון עליו יענו התלמידים). במהלך הסיכום יש לתת לתלמידים הזדמנות לשתף בעיקרי הדברים אותם למדו, תוך התייחסות למשימות החקר.

- האם למדתם דבר חדש, שלא ידעתם לפני כן?
- האם הייתה יצירה שגרמה לכם לחשוב על זכויות באופן שלא חשבתם עליו?
- מה החשיבות להמשיך ולציין את יום זכויות האדם?

קישור לסקר:

<https://forms.gle/MLRpp4GeprUAXdEE6>

קישור לתערוכה:

https://www.canva.com/design/DAEPKg2g57o/a_O9JzSYZZDaL0VWvH_Qaw/view?utm_content=DAEPKg2g57o&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=homepage_design_menu

לידיעתכם: השאלון אנונימי לחלוטין.

משרד החינוך

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

Yesod
עמותה לזכויות יסוד

משרד החינוך

הפיקוח על יישום חוק זכויות התלמיד/ה

נספח א'

צילומי מסך להמחשת אופן הסיור בתערוכה

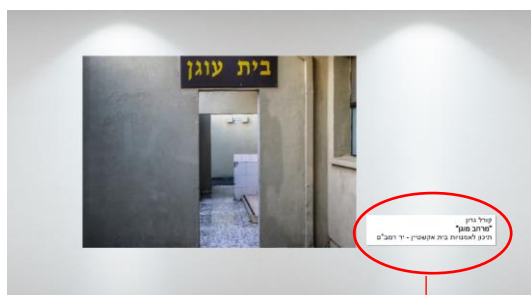
1. עמוד הבית: בעמוד זה ניתן ללחוץ על כל אחת מ-3 המתחמים ולהתחיל לסייר בהם.

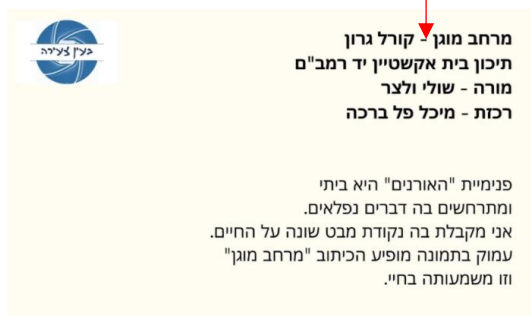
2. דוגמה למתחם: בעמוד הפתיחה של כל מתחם מוצג כפתור play המעביר את הצופה לתיאור קצר אודות המתחם.

3. ניווט במתחם: הניווט נעשה בשני אופנים.
א. ניווט לינארי: לחיצה על החץ תעביר את הצופה ליצירה הבאה
ב. ניווט מותאם אישית: לחיצה על אחת הנקודות בתחתית המסך תעביר ליצירה מסוימת בתערוכה (בצילום המסך – הנכס נמצאים בשלב מס' 2 במתחם).

4. העמקה בעבודות: כל עבודה מלווה בתיאור והסברים שנכתבו על ידי היוצרת. ניתן להגיע להרחבה זו על ידי לחיצה על שם היצירה, כפי שמומחש בצילום המסך.

מרחב מוגן - קורל גרון
תיכון בית אקשטיין יד רמב"ם
מורה - שולי ולצר
רכות - מיכל פל ברכה

פנימיית "האורנים" היא ביתי ומתרחשים בה דברים נפלאים. אני מקבלת בה נקודת מבט שונה על החיים. עמוק בתמונה מופיע הכיתוב "מרחב מוגן" וזו משמעותה בחיי.

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

הפיקוח על יישום חוק זכויות התלמיד/ה

נספח ב'

השאלון עליו יענו התלמידים

משימת חקר "בעין צעירה"

היום נסייר בתערוכה "בעין צעירה" - תערוכת צילומים של תלמידי מגמות הקולנוע והתקשורת בישראל. עם הכניסה לקישור, תוכלו לסייר בשלושה מתחמים שונים ולראות צילומים של בוגרי מגמות צילום סטילס, שצולמו בהשראת זכויות האדם.

לאחר שתסיירו ותכירו את התערוכה, כנסו למתחם "צילום תיעודי" והתחילו בביצוע המשימות. בסך הכל, שאלון זה כולל 5 עמודים העוסקים ב-5 נושאים עיקריים שבאים לידי ביטוי בתערוכה.

- שם בית הספר שלכם :
- יישוב בארץ בו נמצא בית הספר שלכם :
- באיזו כיתה אתם?
- כמה תלמידים משתתפים במשימת החקר?

1. הזכות לחיים ולביטחון אישי

חפשו את הצילומים הנקראים "מרחב מוגן" של קורל גרון (צילום 1), "בדידות" של (4 צילומים) ו-"גם מאחר לא יהיה יותר טוב" של מיכל מלכי (5 צילומים) וענו :

- א. איזו תמונה לדעתכם מבטאת בצורה הטובה ביותר את הזכות לחיים ולביטחון אישי? מה מיוחד בתמונה הזו? מה בתמונה זו מייצג את הזכות לחיים ולביטחון אישי?
- ב. איזו תמונה מביאה לידי ביטוי פגיעה בזכות לחיים ולביטחון אישי? הסבירו מדוע

2. "תל אביב בימי קורונה"

חפשו את סדרת התמונות הנקראת 'תל אביב בימי קורונה' של דור שמעוני (8 צילומים) וענו :

- א. איזו זכות שנפגעה בזמן קורונה באה לידי ביטוי בתמונות?

• חופש התנועה

- חופש הביטוי
- הזכות לביטחון אישי
- ב. קיראו על איזון בין זכויות :

זכויות האדם הן יחסיות ואינן מוחלטות, ולא פעם סותרות זו את זו או מתנגשות זו בזו. למשל: לכל אדם מוענק החופש לביטוי, והוא יכול להתבטא דרך דיבור, כתיבה, צילום ועוד. עם זאת, ישנן הגבלות על חופש הביטוי, למשל אם אנו פוגעים בזכות של אדם אחר (כמו הזכות לכבוד, הזכות לפרטיות וכדומה). במקרה זה שתי זכויות שונות מתנגשות, ומכאן מגיע המונח "איזון בין זכויות".

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

הפיקוח על יישום חוק זכויות התלמיד/ה

ג. הזכות שסימנתם בשאלה הקודמת "התנגשה" עם זכות אחרת והיה צריך לאזן ביניהן. איזו זכות הייתה משמעותית יותר בתקופת הקורונה מהזכות שסימנתם, והביאה את רחובות תל אביב להראות שונים מהרגיל?

• הזכות לפנאי

• **הזכות לחיים**

• חופש לדת וחופש מדת

ד. אם הייתם צריכים לצלם תמונה שתביא לידי ביטוי את האיזון בין הזכויות- מה הייתם מצלמים? איזו תמונה הייתם מצלמים ביישוב המגורים שלכם ותולים ליד התמונות של סדרה זו?

3. "עוני ברחוב"

חפשו את סדרת התמונות הנקראת "עוני ברחוב" של שחר אבנרי (5 צילומים) וענו:

- א. דמיינו שאתם האוצרים של התערוכה (מי שאחראיים, בין היתר, לסידור התמונות בתערוכה)- איזה שם אחר הייתם נותנים לסדרת התמונות "עוני ברחוב"? חישבו על שם שמבטא את הקשר של סדרת התמונות לנושא זכויות האדם.
- ב. קיראו את התיאור של שחר אבנרי לסדרת הצילומים. אילו זכויות מוזכרות בתיאור זה? (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

• הזכות לכבוד

• הזכות לשיוויון

• חופש הביטוי

• חופש התנועה

• חופש הדת

4. זכויות ילדים ובני נוער

חפשו בתערוכה את סדרת התמונות "אין לי ארץ אחרת" של דניאלה פטרו בשן (8 צילומים) ואת "החיים שיש לך" של מיה מצלאווי (5 צילומים).

א. בתמונות אלו מוצגים בני נוער. לפניכם 10 זכויות ילדים. אילו זכויות ילדים מתוך 10 הזכויות הללו מבטאים הצילומים? (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

החופש להצטרף לקבוצה - לילד חופש להצטרף לקבוצה או להקים קבוצה, כל עוד פעילות הקבוצה לא פוגעת בזכויות של אחרים.

הזכות לכבוד - לילד זכות להגנה על הפרטיות שלו, על כבודו ועל שמו הטוב.

חופש התנועה - לילד החופש לנוע בחופשיות ממקום למקום, בלי שיגבילו אותו.

הגנה מפני אלימות - לילד הזכות להיות מוגן מפני כל סוג של אלימות גופנית או נפשית, התעללות, הזנחה, ניצול או התנהגות אכזרית כלפיו מצד מי שאחראי לו.

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

הפיקוח על יישום חוק זכויות התלמיד/ה

- חופש הביטוי** - לילד זכות לחופש ביטוי, כלומר לבקש, לקבל ולמסור מידע ורעיונות – בכתב, בדפוס, בעל פה, בצורת אמנות או בדרך אחרת שיבחר בה.
- הזכות למנוחה ולפנאי** - לילד זכות למנוחה, שעות פנאי, לעסוק בפעילויות משחק, נופש ותרבות המתאימות לגילו.
- הזכות להשתתפות** – לילד ישנה הזכות להיות מעורב בקבלת החלטות הנוגעות לחייו, ולהשמיע את דעתו בהליכים הנוגעים אליו.
- הזכות להגנה** - ילד שלא חי עם משפחתו, באופן קבוע או זמני, יהיה זכאי לקבל הגנה ועזרה מיוחדת של המדינה.
- הזכות לביטחון סוציאלי** - לילד יש זכות לביטחון סוציאלי וסיוע מהמדינה אם צריך. לדוגמא, ילד עני.
- הזכות לשמירה על התרבות האישית** - לילד זכות לשמור על המנהגים, השפה, הדת והתרבות שלו ולפעול במסגרתם.
- ב. הסבירו את בחירתכם בקצרה
- ג. מדוע דניאלה פטרו בשן בחרה לקרוא לסדרת התמונות "אין לי ארץ אחרת"? למה היא מתכוונת?

5. צילומים בעקבות זכויות

קיראו אודות "הזכות לדיור נאות" המופיעה באמנת זכויות האדם:

"כל אדם זכאי לרמת חיים נאותה לבריאותם ולרווחתם שלו ושל בני ביתו, לרבות מזון, לבוש, שיכון, טיפול רפואי, שירותים סוציאליים כדרוש וזכות לביטחון במקרה של אבטלה, מחלה, אי כושר לעבודה, אילמון, זיקנה או מחסור אחר בנסיבות שאינן תלויות בו."

א. חפשו בתערוכה תמונה שמבטאת את הזכות הזו, או חלק ממנה וענו:

- שם היצירה:
- תיאור היצירה:
- כיצד היצירה מבטאת את הזכות הזו?

6. סיכום אישי